

МАКРОМОДУЛЬ I : СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ

Зміст навчальної програми

Пояснювальна записка	13
Структура програми навчальної дисципліни	19
I. Опис предмета навчальної дисципліни	19
II. Тематичний план навчальної дисципліни	20
III. Програма	21
Змістовий модуль 1. Експертна діяльність в освіті	21
Тема 1. Експертна діяльність в освіті: цілі, завдання, зміст, об'єкти і суб'єкти. Етичні аспекти експертизи	21
Тема 2. Організаційні форми і методи експертної діяльності в освіті	27
Питання до модульного контролю 1	29
Список рекомендованої літератури до змістового модулю 1	31
Змістовий модуль 2. Діяльність експерта у галузі освіти	33
Тема 3. Експертиза і консультування у структурі професійної діяльності фахівця у галузі освіти	33
Тема 4. Ролі, функції та базові компетенції експерта у галузі освіти	37
Тема 5. Критерії ефективності експертної діяльності	40
Питання до модульного контролю 2	44
Список рекомендованої літератури до змістового модулю 2	45
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті»	49
V. Карта самостійної роботи студента	51
VI. Контроль за індивідуальною роботою студентів	52
VII. Підсумковий модульний контроль	52
VIII. Список рекомендованої літератури до Макромодулю I	55
Основна література	55
Додаткова література	58

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Стрімкий розвиток глобальних та інтеграційних процесів у світі, поява нових інформаційних технологій, значущі соціально-економічні трансформації в країні висунули освіту на одне з пріоритетних місць у державній політиці, надали освіті статусу гаранта незалежності й національної безпеки держави.

Освіта впливає на всі напрями суспільного життя й обумовлює розвиток суспільства в цілому. Головна мета всіх суб'єктів освітнього процесу полягає в тому, щоб сприймати дійсне соціальне замовлення суспільства, фіксувати його, відстежувати зміни і трансформації у соціально-економічному розвитку суспільства та відображати їх у змісті професійної підготовки і професійного розвитку фахівців.

В умовах модернізації освіти в Україні пріоритетна увага надається підготовці нової генерації педагогічних, науково-педагогічних кадрів і управлінців у галузі освіти через магістратуру. Така підготовка спрямована на підвищення рівня психолого-педагогічної, методологічної та управлінської культури фахівця з вищою освітою через опанування знаннями щодо теорії і практики функціонування та розвитку сфери освіти.

Феномен сучасної освіти визначається її впливом на розвиток людини і всього суспільства в цілому. Освіта як потужний рушій розвитку суспільства стає об'єктом спеціальних досліджень різних галузей знання, а саме: філософії, економіки, педагогіки, психології, соціології, культурології, теорії управління, політики, права тощо. Необхідність всебічних і системних досліджень сфери освіти на основі інтеграції та об'єднання зусиль різних наукових галузей, спрямованих на вироблення найбільш ефективних, як особистісних, так і суспільних освітніх стратегій, стає потребою часу.

В Україні почав розвиватися науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти – освітологія. Як зазначає фундатор наукового напрямку – дійсний член НАПН України В. О. Огнев'юк, освітологія покликана розкривати спрямованість розвитку самого інституту освіти у напрямі набуття ним функції важливого цивілізаційного механізму розвитку, відповідального за випереджальне формування якостей людини, суспільного інтелекту та якості самих освітніх систем, покликана

зосередитися на дослідженні сучасної освіти як цілісного суспільного феномену.

В умовах глобалізації, євроінтеграції та інформатизації суспільства освіта перетворюється на один із вирішальних засобів формування людського капіталу. Активне впровадження в освітню практику інноваційних процесів, поширення різного роду нововведень стало поштовхом до розвитку освітнього консалтингу, який сьогодні затребуваний практично на всіх рівнях освіти. Відтак, постала проблема запровадження експертизи як громадсько-державного інституту управління освітою. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває підготовка фахівців, здатних до експертної діяльності у галузі освіти.

У Державному класифікаторі професій України відсутня така професія як експерт у галузі освіти. Водночас існує загальноосвітня практика підготовки таких спеціалістів в установах, які найчастіше мають дослідницький характер і займаються питанням оцінки якості освіти.

Підготовкою експертів у галузі освіти в зарубіжних країнах займаються такі установи: у Європі – Європейська Мережа (національних) агентств з гарантії якості освіти – Європейська асоціація із забезпечення якості у вищій освіті (міждержавна структура співробітництва країн-учасниць Болонської угоди); у США – Інститут політики у галузі вищої освіти, Американське товариство з контролю якості, Національний центр оцінки освіти та регіональної допомоги; у Великобританії – Агентство забезпечення якості вищої освіти; у Німеччині – Баварський державний інститут якості шкільної освіти та досліджень.

Підготовка експертів у галузі освіти здійснюється в рамках післядипломної освіти закладами вищої професійної освіти (як загальноосвітня тенденція) та на рівні магістерських програм, а також різними недержавними організаціями, що займаються питаннями оцінки якості освіти (головним чином, це – загальноєвропейська практика і практика США). Форми реалізації програм підготовки таких фахівців можуть бути різними: від короткочасних (семінари, круглі столи), – до довгострокових (навчальні курси тривалістю до 500 год.). Структура програм підготовки відповідно співвідноситься з формою реалізації підготовки (семінар, курси підвищення кваліфікації, навчання в аспірантурі).

Одним із напрямів діяльності експерта у галузі освіти є визначення і підтримка інноваційних проектів у галузі освіти. Експерт у галузі освіти допомагає оцінити інноваційну складову проекту, допомагає розробити план дій з реалізації цього проекту. Основною проблемою у підготовці таких фахівців є відсутність практичного досвіду роботи в тій галузі, де вони збираються «управляти інноваціями». Найбільш ефективна підготовка цих фахівців можлива в умовах післядипломної освіти чи магістратури.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів згідно із навчальним планом за спеціальністю 8.18010020 «Управління навчальним закладом».

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Згідно з навчальним планом за спеціальністю 8.18010020 «Управління навчальним закладом», загальний обсяг дисципліни складає три залікові кредити (108 годин), що об'єднує всі види навчальної діяльності студента: аудиторні заняття (26 годин), самостійна робота (42 години), індивідуальна робота (4 години), контрольні заходи (модульний контроль, підсумковий модульний контроль). Вивчення навчальної дисципліни завершується підсумковим модульним контролем у формі екзамену.

Програма складається з 2-х змістових модулів. До кожного змістового модулю за кожною темою, яка входить до нього, включено опис повного циклу підготовки з теми за змістом, організаційними формами навчання, видами контролю. Структура опису кожної теми така: назва теми; основні поняття теми; зміст лекції; зміст семінарських занять з теми; зміст самостійної роботи з теми; зміст індивідуальної роботи з теми; питання або завдання для модульного контролю; список літератури до теми (основний і додатковий).

Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати магістрант згідно із вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритм

вивчення навчального матеріалу дисципліни «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті», необхідне методичне забезпечення, складові й технологію оцінювання навчальних досягнень магістрантів.

Навчальна дисципліна «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті» є теоретичною і світоглядною основою фахової підготовки магістрантів до майбутньої професійно-педагогічної та управлінської діяльності у галузі освіти.

Мета курсу «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті» – забезпечити поглиблену теоретичну підготовку фахівця у галузі освіти щодо розуміння особливостей експертної та консультативної діяльності в освіті та сприяти формуванню знань, умінь і навичок з консультування й експертизи з питань розвитку системи освіти; розвиток професійної компетентності управлінця у галузі освіти.

Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіння системою знань про експертну діяльність у галузі освіти;
- формування знань про функції, завдання і базові компетенції експерта у галузі освіти;
- оволодіння знаннями про сутність, зміст і етику експертної діяльності;
- опанування знаннями про експертизу і консультування як базові поняття експертної діяльності;
- оволодіння системою знань про аналітичні методи в експертній діяльності;
- поглиблення знань про технології та форми експертної діяльності;
- формування наукового світогляду і методологічної культури експерта у галузі освіти;
- розвиток інтелекту, творчих якостей, здатності до науково-дослідницької та інноваційної діяльності в сфері освіти.

Місце курсу в професійній підготовці майбутнього педагога та управлінця. Зміст навчальної дисципліни «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті» розроблено з урахуванням того, що магістранти протягом навчання в університеті прослухали теоретичні курси із загальної педагогіки та психології. Навчальна дисципліна «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті» вміщує теоретичні та технологічні аспекти з підготовки експертів у галузі освіти та спрямована на розвиток

професійно-значущих якостей управлінця, його здатності до науково-педагогічної та інноваційної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті» **магістрант повинен:**

- засвоїти основні категорії, поняття і терміни, які відображають експертну діяльність;
- оволодіти компетенціями необхідними для експертної діяльності;
- удосконалити уміння і навички самостійної навчальної роботи, збирання, опрацювання й аналізу наукової інформації та методичних джерел;
- сформувати власний стиль наукової, професійно-педагогічної та управлінської діяльності, професійного спілкування;
- розвинути уміння і навички навчання упродовж життя;
- розширити свій науковий світогляд і підвищити рівень методологічної культури.

Зміст самостійної роботи з курсу «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті» спрямований на поглиблення теоретичних знань та формування наукового світогляду, розвиток методологічної й управлінської культури згідно зі змістом навчальної дисципліни, самостійного мислення, професійно-значущих і творчих якостей, здатності до інноваційної діяльності, вмінь щодо здобуття, обробки та аналізу наукової інформації й методичних джерел.

Все це має сприяти професійному розвитку і саморозвитку управлінців у галузі освіти, їх професійній підготовці до інноваційної професійно-педагогічної та управлінської діяльності.

Від магістрантів вимагається:

1. Ведення тематичного словника.
2. Опрацювання наукових джерел з кожної теми за формою, яка обирається самостійно (конспект, тези, план, таблиця, схема, висновки тощо), та з визначенням особистого ставлення до змісту роботи (за бажанням).
3. Доповнення списку рекомендованих джерел самостійно підібраними до кожної теми науковими працями, які відображають напрями наукових уподобань.
4. Порівняння змісту матеріалів з певного питання, взятого із різних джерел.

5. Формувати й висловлювати своє міркування щодо питань проблемного характеру згідно із кожною темою, що сприяє усвідомленню актуальних проблем й пошуку засобів їх вирішення, загостренню уваги на суперечностях, які виникають відповідно до конкретних умов педагогічного процесу.

6. Виконання завдань на розвиток рефлексивних умінь, аналіз і самооцінку власної професійно-педагогічної діяльності, професійно-значущих рис своєї особистості.

Наприкінці вивчення дисципліни «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті», важливо оцінити якість засвоєння навчального матеріалу магістрантами в цілому та за окремими темами. Доцільно проаналізувати зміни в науковому світогляді кожного магістранта, рівень сформованості його методологічної і управлінської культури.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	Напря́м, спеціалі́зність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 кредити Змістові модулі: 2 модулі Загальний обсяг дисципліни (години): 108 годин Тижневих годин: 2 години	Спеціальність 8.18010020 «Управління навчальним закладом» Освітньо- кваліфікаційний рівень «магістр»	Нормативна Рік підготовки: 1/2 Семестр: 2/2 Аудиторні заняття: 30 годин, з них: Лекції (теоретична підготовка): 10 годин Семінарські заняття: 12 годин Індивідуальна робота: 4 години Самостійна робота: 42 години Модульний контроль: 4 години Підсумковий модульний контроль¹⁰: 36 годин

¹⁰ Форма підсумкового модульного контролю обирається викладачем у залежності від обсягу і вивчення матеріалу та цільової аудиторії.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль Підсумковий контроль (екзамен)
Змістовий модуль 1. ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТІ								
1.	Експертна діяльність в освіті: цілі, завдання, зміст, об'єкти і суб'єкти. Етичні аспекти експертизи	16	10	2	4	4	6	
2.	Організаційні форми і методи експертної діяльності в освіті	12	6	2	2		6	2
Разом:		28	16	4	6	4	12	2
Змістовий модуль 2. ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТА У ГАЛУЗІ ОСВІТИ								
3.	Експертиза і консультування у структурі професійної діяльності фахівця у галузі освіти	14	4	2	2		10	
4.	Ролі, функції та базові компетенції експерта у галузі освіти	14	4	2	2		10	
5.	Критерії ефективності експертної діяльності	16	6	2	2		10	2
Разом:		80	14	6	6		30	36
Всього за навчальним планом:		108	30	10	12	4	42	4

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТІ

Основні поняття модулю:

Експертиза; експертиза в освіті; предмет експертизи; види експертизи; функції експертизи; принципи експертизи; типологія експертиз; експертиза освітніх інновацій; сутність експертної діяльності; зміст експертної діяльності; цілі експертної діяльності в освіті; головні завдання експертної діяльності; об'єкти експертизи; суб'єкти експертизи; етика; етичний кодекс; етика експертної діяльності; форми експертної діяльності в освіті; методи експертної діяльності в освіті; експертні оцінки; групи і види експертних методів; види аналізу; аналітичні методи; технології експертної діяльності в освіті.

ТЕМА 1.

ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТІ: ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ, ЗМІСТ, ОБ'ЄКТИ І СУБ'ЄКТИ. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКСПЕРТИЗИ

ЛЕКЦІЯ 1.

Зміст поняття «експертиза». Поняття «експертиза в освіті». Предмет експертизи. Види експертизи. Функції експертизи. Принципи експертизи. Типологія експертиз. Експертиза освітніх інновацій. Загальна характеристика експертної діяльності. Значення експертизи для освіти.

Поняття «експертна діяльність в освіті». Особливості експертної діяльності. Основні засади експертної діяльності. Сутність та зміст експертної діяльності.

Цілі експертної діяльності в освіті. Головні завдання експертної діяльності в освіті, їх типи. Завдання експерта у галузі освіти відповідно до напрямку діяльності. Об'єкти експертизи в освіті. Суб'єкти експертизи в освіті.

Етика і етикет у професійній діяльності. Етичні принципи експерта у галузі освіти: компетентності експерта; неупередженості експерта; попередження (незаконних дій представників освітньої установи);

конфіденційності. Етичні правила здійснення експертної діяльності: взаємоповаги експерта і представників освітньої установи, що проходить експертизу; співпраці експерта і представників освітнього закладу; дистанції у професійному спілкуванні; обґрунтованості результатів експертизи; адекватності методів експертизи; науковості результатів експертизи.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1.1.

Експертна діяльність в освіті

План

1. Мета та предмет експертної діяльності в освіті.
2. Об'єкти і суб'єкти експертної діяльності в освіті.
3. Труднощі й суперечності в експертній діяльності.
4. Основні напрями експертної діяльності в освіті.
5. Зміст експертної діяльності у галузі освіти.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 1.1.

Основна література:

Антонова Т. А. Проведение внутренней экспертизы качества школьной образовательной среды / Т. А. Антонова // Управление качеством образования. – 2007. – № 4. – С. 61 – 72.

Валеев Г. Х. Экспертиза научных исследований в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев // Педагогика. – 2006. – № 5. – С. 23 – 29.

Гнатієнко Г. М., Снитюк В. Є. Експертні технології прийняття рішень / Г. М. Гнатієнко, В. Є. Снитюк. – К.: Маклаут, 2008. – 444 с.

Иванов Д. А. Экспертиза в образовании: учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Д. А. Иванов. – М.: Академия, 2008. – 329 с.

Курганская С. М. Экспертиза годового плана работы школы / С. М. Курганская // Педагогическая диагностика. – 2007. – № 6. – С. 5 – 12.

Кучер С. Н. Основные подходы к экспертизе в образовании / С. Н. Кучер // Педдиagnostика. – 2007. – № 2. – С. 50 – 57.

Новикова Т. Экспертиза инноваций в образовании. Подготовка экспертов гражданских институтов / Т. Новикова // Народное образование. – 2006. – № 4. – С. 104 – 109.

Новикова Т. Г. Типология экспертизы в образовании / Т. Г. Новикова // Журнал «Муниципальное образование: инновации и эксперимент» № 5, 2009. – С. 37 – 42.

Педагогическая экспертиза школы. Пособие для методистов, завучей и директоров школ / авт.-сост.: В. А. Бухвалов, Я. Г. Плинер; гл. ред. В. М. Лизинский. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 160 с.

Самигуллин Г. Х., Багавиев И. И. Педагогическая экспертиза методической работы / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Методист. – 2007. – № 3. – С. 31 – 33.

Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С. О. Сисоєва // НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості / С. О. Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

Сисоєва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк, ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.

Сисоєва С. О. Педагогічні технології професійної підготовки фахівців: навчальний тренінг / С. О. Сисоєва, Л. І. Бондарева. – К.: Університет «Україна». – 2007. – 185 с.

Тубельский А. Какие способы экспертизы известны в культуре? / А. Тубельский // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 4. – С. 7 – 27.

Федоров Ю. М. Гуманитарная экспертиза: основные понятия интрагеории / Ю. М. Федоров // Гуманитарная экспертиза. Возможности и перспективы. – Новосибирск: Наука. Сибирск. отд., 1992. – С. 33 – 66.

Ясвин В. А. Экспертиза школьной образовательной среды / В. А. Ясвин; отв. ред. к. п. н. С. А. Ушаков. – М.: «Сентябрь», 2000. – 128 с. – (Биб-ка ж. «Директор школы», вып. 2, 2000 г.).

Додаткова література:

Інноваційні педагогічні технології навчання професії: Монографія / [Нікуліна А. С., Максименко Ю. Б., Матвеев Г. П., Засланська С. А. та ін.]; за ред. Нікуліної А. С. – Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2005. – 385 с.

Лозниця В. С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: навч. посіб. / В. С. Лозниця. – К.: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2001. – 512 с.

Метод експертних оцінок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/5372/46/>

Методи експертних оцінок для розв'язання задач прийняття рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/313/11.pdf>

Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / [Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров]; под ред. Е. С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 272 с.

Панюкова С. В. Информационные и коммуникационные технологии в личностно ориентированном обучении / С. В. Панюкова. – М.: Изд-во ИОСО РАО, 1998. – 225 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА 1.1.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання літератури виконати такі практичні завдання:

1. Здійснити пошук і відбір методів діяльності експерта у галузі освіти.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2.1.

Етика професійної діяльності експерта у галузі освіти

План

1. Цілі та завдання діяльності експерта у галузі освіти.
2. Професійно-значущі та особистісні якості експерта.
3. Етичні проблеми експертної практики в освіті.
4. Етичні принципи діяльності експерта у галузі освіти.
5. Етичні правила експертизи в освіті.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 2.1.

Основна література:

Колтунович Т. А. Етичний кодекс психолога: Навчальний посібник / Т. А. Колтунович. – Чернівці: ЧНУ, 2007. – 232 с.

Симаева И. Н. Этические аспекты экспертной деятельности в образовании [Электронный ресурс] / И. Н. Симаева // Внедрение европейских стандартов и рекомендаций в системы гарантии качества образования / сборник материалов шестой Всероссийской научно-практической конференции Гильдии экспертов в сфере профессионального образования. – Москва, 2011. – Режим доступа: http://expert-nica.ru/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=203

Спільник І., Спільник П. Етичні засади діяльності у консультаційній сфері [Електронний ресурс] / І. Спільник, П. Спільник. – Режим доступу: http://archive.nbuiv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2011_8_2/pdf/spilnyk.pdf

Додаткова література:

Етичні аспекти консультативної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita-plaza.in.ua/publ/etichni_aspekti_konsultativnoji_dijalnosti/279-1-0-27223

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ) 1.1.

Тема: Кодекс професійної етики експерта у галузі освіти.

Мета: розробити і обґрунтувати етичний кодекс експерта у галузі освіти.

Завдання: на основі вивчення науково-педагогічної літератури скласти проект кодексу професійної етики експерта у галузі освіти.

Список рекомендованої літератури до теми 1.

Основна література:

Антонова Т. А. Проведение внутренней экспертизы качества школьной образовательной среды / Т. А. Антонова // Управление качеством образования. – 2007. – № 4. – С. 61 – 72.

Валеев Г. Х. Экспертиза научных исследований в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев // Педагогика. – 2006. – № 5. – С. 23 – 29.

Волот О. І. Експертні методи оцінок та їх використання в управлінні економічними об'єктами [Електронний ресурс] / О. І. Волот. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/10_109835.doc.htm

Гнатієнко Г. М., Снитюк В. Є. Експертні технології прийняття рішень / Г. М. Гнатієнко, В. Є. Снитюк. – К.: Маклаут, 2008. – 444 с.

Іванов Д. А. Экспертиза в образовании: учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Д. А. Иванов. – М.: Академия, 2008. – 329 с.

Колтунович Т. А. Етичний кодекс психолога: Навчальний посібник / Т. А. Колтунович. – Чернівці: ЧНУ, 2007. – 232 с.

Курганская С. М. Экспертиза годового плана работы школы / С. М. Курганская // Педагогическая диагностика. – 2007. – № 6. – С. 5 – 12.

Кучер С. Н. Основные подходы к экспертизе в образовании / С. Н. Кучер // Педдиагностика. – 2007. – № 2. – С. 50 – 57.

Новикова Т. Экспертиза инноваций в образовании. Подготовка экспертов гражданских институтов / Т. Новикова // Народное образование. – 2006. – № 4. – С. 104 – 109.

Новикова Т. Г. Типология экспертизы в образовании / Т. Г. Новикова // Журнал «Муниципальное образование: инновации и эксперимент» № 5, 2009. – С. 37 – 42.

Педагогическая экспертиза школы. Пособие для методистов, завучей и директоров школ / авт.-сост.: В. А. Бухвалов, Я. Г. Плинер; гл. ред. В. М. Лизинский. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 160 с.

Самигуллин Г. Х., Багавиев И. И. Педагогическая экспертиза методической работы / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Методист. – 2007. – № 3. – С. 31 – 33.

Симаева И. Н. Этические аспекты экспертной деятельности в образовании [Электронный ресурс] / И. Н. Симаева // Внедрение европейских стандартов и рекомендаций в системы гарантии качества образования / сборник материалов шестой Всероссийской научно-практической конференции Гильдии экспертов в сфере

професійного образования. – Москва, 2011. – Режим доступа: http://expert-nica.ru/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=203

Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С. О. Сисоєва // НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості / С. О. Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

Сисоєва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк, ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.

Сисоєва С. О. Педагогічні технології професійної підготовки фахівців: навчальний тренінг / С. О. Сисоєва, Л. І. Бондарева. – К.: Університет «Україна». – 2007. – 185 с.

Спільник І., Спільник П. Етичні засади діяльності у консультаційній сфері [Електронний ресурс] / І. Спільник, П. Спільник. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2011_8_2/pdf/spilnyk.pdf

Тубельський А. Какие способы экспертизы известны в культуре? / А. Тубельский // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 4. – С. 7–27.

Федоров Ю. М. Гуманитарная экспертиза: основные понятия интратеории / Ю. М. Федоров // Гуманитарная экспертиза. Возможности и перспективы. – Новосибирск: Наука. Сибирск. отд., 1992. – С. 33–66.

Ясвин В. А. Экспертиза школьной образовательной среды / В. А. Ясвин; отв. ред. к. п. н. С. А. Ушаков. – М.: «Сентябрь», 2000. – 128 с. – (Биб-ка ж. «Директор школы», вып. 2, 2000 г.).

Додаткова література:

Етичні аспекти консультативної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita-plaza.in.ua/publ/etichni_aspekti_konsultativnoji_dijalnosti/279-1-0-27223

Інноваційні педагогічні технології навчання професії: Монографія / [Нікуліна А. С., Максименко Ю. Б., Матвеев Г. П., Засланська С. А. та ін.]; за ред. Нікуліної А. С. – Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2005. – 385 с.

Лозниця В. С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: навч. посіб. / В. С. Лозниця. – К.: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2001. – 512 с.

Метод експертних оцінок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/5372/46/>

Методи експертних оцінок для розв'язання задач прийняття рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/313/11.pdf>

Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / [Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров]; под ред. Е. С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 272 с.

Панюкова С. В. Информационные и коммуникационные технологии в личностно ориентированном обучении / С. В. Панюкова. – М.: Изд-во ИОСО РАО, 1998. – 225 с.

ТЕМА 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ

ЛЕКЦІЯ 2.

Організаційні форми експертизи в освіті: педагогічний аудит, психолого-педагогічна експертиза, комплексна гуманітарна експертиза, консалтинг тощо.

Групи та види експертних методів. Експертні оцінки. Методи експертних оцінок. Індивідуальні експертні методи. Необхідні умови ефективного застосування методів експертної оцінки. Отримання інформації при застосуванні експертних оцінок. Метод інтерв'ю. Метод анкетування (аналітичного експертного оцінювання). Методи колективних експертних оцінок. Особливості методів колективних експертних оцінок. Зміст методу колективної експертної оцінки. Метод колективної генерації ідей (конференція ідей). Метод «Дельфі». Метод комісії (проведення виробничих нарад, конференцій, семінарів, дискусій за «круглим столом»). Метод відстороненого оцінювання. Метод проєктів. Навчальний тренінг. Метод дискусії. Ігровий метод. Метод «мозкової атаки». Проблемне навчання. Кейс-метод.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.1.

Організація експертизи у галузі освіти

План

1. Відбір організаційних форм та методів експертної діяльності.
2. Підготовка інструментарію для проведення експертизи.
3. Технологія проведення експертизи.
4. Статистичний аналіз результатів.
5. Підготовка звіту за результатами експертного оцінювання.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 3.1.

Основна література:

Бешелев С. Д., Гурвич Ф. Г. Математико-статистические методы экспертных оценок / С. Д. Бешелев, Ф. Г. Гурвич. – М.: Статистика, 1980. – 263 с.

Волот О. І. Експертні методи оцінок та їх використання в управлінні економічними об'єктами [Електронний ресурс] / О. І. Волот. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/10_109835.doc.htm

Гнатієнко Г. М., Ситнюк В. Є. Експертні технології прийняття рішень / Г. М. Гнатієнко, В. Є. Ситнюк. – К.: Маклаут, 2008. – 444 с.

Іванов Д. А. Экспертиза в образовании: учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Д. А. Иванов. – М.: Академия, 2008. – 329 с.

Мойсеюк Н. Э. Педагогика / Н. Э. Мойсеюк // Навч. пос., 3-е изд., 2001. – 608 с.

Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень. Навч. пос. / В. К. Сидоренко, П. В. Дмитренко. – К.: РННЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.

Стась Н. Ф. Комплексный подход к экспертной оценке тестовых измерителей / Н. Ф. Стась // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2008. – № 5. – С. 25 – 30.

Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – К.: Знання-прес, 2002. – 295 с.

Додаткова література:

Аналітичні методи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marketing-helping.com/konspekti-lekcij/21-konspekt-lekcij-qosnovi-marketinguq/430-analitchn-metodi.html>

Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. Технологія і техніка шкільного уроку: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / А. І. Кузьмінський, С. В. Омеляненко. – К., 2010. – 335 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА 2.1.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання наукової літератури виконати такі завдання:

1. Класифікувати аналітичні методи експертної діяльності в освіті.
2. Скласти власну модель індивідуальної професійної діяльності експерта у галузі освіти.

Список рекомендованої літератури до теми 2.

Основна література:

Бешелев С. Д., Гурвич Ф. Г. Математико-статистические методы экспертных оценок / С. Д. Бешелев, Ф. Г. Гурвич. – М.: Статистика, 1980. – 263 с.

Волот О. І. Експертні методи оцінок та їх використання в управлінні економічними об'єктами [Електронний ресурс] / О. І. Волот. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/10_109835.doc.htm

Гнатієнко Г. М., Ситнюк В. Є. Експертні технології прийняття рішень / Г. М. Гнатієнко, В. Є. Ситнюк. – К.: Маклауг, 2008. – 444 с.

Іванов Д. А. Экспертиза в образовании: учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Д. А. Иванов. – М.: Академия, 2008. – 329 с.

Мойсеюк Н. Э. Педагогика / Н. Э. Мойсеюк // Навч. пос., 3-е изд., 2001. – 608 с.

Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень. Навч. пос. / В. К. Сидоренко, П. В. Дмитренко. – К.: РННЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.

Стась Н. Ф. Комплексный подход к экспертной оценке тестовых измерителей / Н. Ф. Стась // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2008. – № 5. – С. 25 – 30.

Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – К.: Знання-прес, 2002. – 295 с.

Додаткова література:

Аналітичні методи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marketing-helping.com/konspekti-lekcj/21-konspekt-lekcjz-qosnovi-marketinguq/430-analitchn-metodi.html>

Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. Технологія і техніка шкільного уроку: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / А. І. Кузьмінський, С. В. Омеляненко. – К., 2010. – 335 с.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ 1.

1. Зміст поняття «експертиза».
2. Поняття «експертиза в освіті».
3. Предмет експертизи.
4. Види експертизи.
5. Функції експертизи.
6. Принципи експертизи.
7. Типологія експертиз.
8. Експертиза освітніх інновацій.
9. Загальна характеристика експертної діяльності.
10. Значення експертизи для освіти.
11. Поняття «експертна діяльність в освіті».
12. Особливості експертної діяльності.
13. Основні засади експертної діяльності.
14. Сутність та зміст експертної діяльності у галузі освіти.

15. Цілі експертної діяльності в освіті.
16. Головні завдання експертної діяльності в освіті, їх типи.
17. Завдання експерта у галузі освіти відповідно до напрямку діяльності.
  18. Об'єкти і суб'єкти експертної діяльності в освіті.
  19. Методологія експертної діяльності.
  20. Мета і предмет експертної діяльності у галузі освіти.
  21. Труднощі й суперечності в експертній діяльності.
  22. Основні напрями експертної діяльності в освіті.
  23. Етика професійної діяльності експерта у галузі освіти.
  24. Етичні принципи експерта у галузі освіти.
  25. Етичні правила здійснення експертної діяльності.
  26. Професійно-значущі та особистісні якості експерта.
  27. Етичні проблеми експертної практики в освіті.
  28. Кодекс професійної етики експерта у галузі освіти.
  29. Організаційні форми експертизи в освіті.
  30. Експертні оцінки. Методи експертних оцінок.
  31. Групи та види експертних методів.
  32. Необхідні умови ефективного застосування методів експертної оцінки.
33. Індивідуальні експертні методи. Отримання інформації при застосуванні експертних оцінок. Метод інтерв'ю. Метод анкетування (аналітичного експертного оцінювання).
34. Методи колективних експертних оцінок. Метод колективної генерації ідей (конференція ідей). Метод «Дельфі». Метод комісії (проведення виробничих нарад, конференцій, семінарів, дискусій за «круглим столом»). Метод відстороненого оцінювання. Метод проєктів. Навчальний тренінг. Метод дискусії. Ігровий метод. Метод «мозкової атаки». Проблемне навчання. Кейс-метод.
  35. Відбір організаційних форм та методів експертної діяльності.
  36. Підготовка інструментарію для проведення експертизи.
  37. Технологія проведення експертизи.
  38. Статистичний аналіз результатів.
  39. Підготовка звіту за результатами експертного оцінювання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 1.

Основна література:

Антонова Т. А. Проведение внутренней экспертизы качества школьной образовательной среды / Т. А. Антонова // Управление качеством образования. – 2007. – № 4. – С. 61 – 72.

Бешелев С. Д., Гурвич Ф. Г. Математико-статистические методы экспертных оценок / С. Д. Бешелев, Ф. Г. Гурвич. – М.: Статистика, 1980. – 263 с.

Валеев Г. Х. Экспертиза научных исследований в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев // Педагогика. – 2006. – № 5. – С. 23 – 29.

Волог О. І. Експертні методи оцінок та їх використання в управлінні економічними об'єктами [Електронний ресурс] / О. І. Волог. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/10_109835.doc.htm

Гнатієнко Г. М., Снитюк В. Є. Експертні технології прийняття рішень / Г. М. Гнатієнко, В. Є. Снитюк. – К.: Маклаут, 2008. – 444 с.

Иванов Д. А. Экспертиза в образовании: учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Д. А. Иванов. – М.: Академия, 2008. – 329 с.

Колтунович Т. А. Етичний кодекс психолога: Навчальний посібник / Т. А. Колтунович. – Чернівці: ЧНУ, 2007. – 232 с.

Курганская С. М. Экспертиза годового плана работы школы / С. М. Курганская // Педагогическая диагностика. – 2007. – № 6. – С. 5 – 12.

Кучер С. Н. Основные подходы к экспертизе в образовании / С. Н. Кучер // Педдиагностика. – 2007. – № 2. – С. 50 – 57.

Мойсеюк Н. Э. Педагогика / Н. Э. Мойсеюк // Навч. пос., 3-е изд., 2001. – 608 с.

Новикова Т. Г. Типология экспертизы в образовании / Т. Г. Новикова // Журнал «Муниципальное образование: инновации и эксперимент» № 5, 2009. – С. 37 – 42.

Новикова Т. Экспертиза инноваций в образовании. Подготовка экспертов гражданских институтов / Т. Новикова // Народное образование. – 2006. – № 4. – С. 104 – 109.

Педагогическая экспертиза школы. Пособие для методистов, завучей и директоров школ / авт.-сост.: В. А. Бухвалов, Я. Г. Плинер; гл. ред. В. М. Лизинский. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 160 с.

Самигуллин Г. Х., Багавиев И. И. Педагогическая экспертиза методической работы / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Методист. – 2007. – № 3. – С. 31 – 33.

Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основы научных досліджень. Навч. пос. / В. К. Сидоренко, П. В. Дмитренко. – К.: РННЦ «ДНІТ», 2000. – 259 с.

Симаева И. Н. Этические аспекты экспертной деятельности в образовании [Электронный ресурс] / И. Н. Симаева // Внедрение европейских стандартов и рекомендаций в системы гарантии качества образования / сборник материалов шестой Всероссийской научно-практической конференции Гильдии экспертов в сфере профессионального образования. – Москва, 2011. – Режим доступа: http://expert-nica.ru/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=203

Сисосва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С. О. Сисосва // НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

Сисосва С. О. Основи педагогічної творчості / С. О. Сисосва. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

Сисосва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти / С. О. Сисосва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк, ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.

Сисосва С. О. Педагогічні технології професійної підготовки фахівців: навчальний тренінг / С. О. Сисосва, Л. І. Бондарева. – К.: Університет «Україна». – 2007. – 185 с.

Спільник І., Спільник П. Етичні засади діяльності у консультаційній сфері [Електронний ресурс] / І. Спільник, П. Спільник. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2011_8_2/pdf/spilnyk.pdf

Стась Н. Ф. Комплексный подход к экспертной оценке тестовых измерителей / Н. Ф. Стась // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2008. – № 5. – С. 25 – 30.

Тубельский А. Какие способы экспертизы известны в культуре? / А. Тубельский // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 4. – С. 7 – 27.

Федоров Ю. М. Гуманитарная экспертиза: основные понятия интратеории / Ю. М. Федоров // Гуманитарная экспертиза. Возможности и перспективы. – Новосибирск: Наука. Сибирск. отд., 1992. – С. 33 – 66.

Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – К.: Знання-прес, 2002. – 295 с.

Ясвин В. А. Экспертиза школьной образовательной среды / В. А. Ясвин; отв. ред. к. п. н. С. А. Ушаков. – М.: «Сентябрь», 2000. – 128 с. – (Биб-ка ж. «Директор школы», вып. 2, 2000 г.).

Додаткова література:

Аналітичні методи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marketing-helping.com/konspekti-lekcz/21-konspekt-lekczj-qosnovi-marketingu/430-analichn-metodi.html>

Етичні аспекти консультативної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita-plaza.in.ua/publ/etichni_aspekti_konsultativnoji_dijalnosti/279-1-0-27223

Інноваційні педагогічні технології навчання професії: Монографія / [Нікуліна А. С., Максименко Ю. Б., Матвеев Г. П., Засланська С. А. та ін.]; за ред. Нікуліної А. С. – Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2005. – 385 с.

Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. Технологія і техніка шкільного уроку: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / А. І. Кузьмінський, С. В. Омеляненко. – К., 2010. – 335 с.

Лозниця В. С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: навч. посіб. / В. С. Лозниця. – К.: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2001. – 512 с.

Метод експертних оцінок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/5372/46/>

Методи експертних оцінок для розв'язання задач прийняття рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/313/11.pdf>

Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / [Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров]; под ред. Е. С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 272 с.

Панюкова С. В. Информационные и коммуникационные технологии в лично-ориентированном обучении / С. В. Панюкова. – М.: Изд-во ИОСО РАО, 1998. – 225 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТА У ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Основні поняття модулю:

Експерт; консультант; експерт у галузі освіти; консультант у галузі освіти; менеджер з освіти; фахівець з управління проектами; менеджер інноваційного бізнесу; експертиза; консультування; експертиза в освіті; ролі експертів у галузі освіти; функції експерта у галузі освіти; завдання експерта у галузі освіти; базові компетенції експерта у галузі освіти; ефективність експертизи; критерії ефективності експертизи; компоненти підготовки до експертної діяльності; критерії якості експертизи.

ТЕМА 3.

ЕКСПЕРТИЗА І КОНСУЛЬТУВАННЯ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ

ЛЕКЦІЯ 3.

Освіта як об'єкт експертизи.

Експертиза та консультування в освіті як вид професійної діяльності.

Особливості наукової та гуманітарної експертизи.

Процес консультування. Етапи консультування. Особистісно орієнтоване консультування в освіті. Психологічне консультування в освіті. Управлінське консультування. Консультування керівників освітніх установ.

Експерт у галузі освіти як фахівець у галузі освіти.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4.2.

Зміст підготовки до експертної діяльності

План

1. Системний характер експертної діяльності в освіті (взаємозв'язок експертизи та консультування).
2. Творчий характер експертної діяльності.
3. Структура змісту підготовки фахівців у галузі освіти до експертної діяльності.
4. Зміст теоретичного компоненту підготовки до експертної діяльності.
5. Організаційно-методична підготовка експерта у галузі освіти.
6. Технологія проведення освітньої експертизи.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 4.2.

Основна література:

Антонова Т. А. Проведение внутренней экспертизы качества школьной образовательной среды / Т. А. Антонова // Управление качеством образования. – 2007. – № 4. – С. 61 – 72.

Валеев Г. Х. Экспертиза научных исследований в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев // Педагогика. – 2006. – № 5. – С. 23 – 29.

Ефремов К. Психологические аспекты экспертизы образовательных программ / К. Ефремов // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 1. – С. 6 – 15.

Захир Ю., Полянская С., Дубинина О. Внешняя экспертиза деятельности школы как средство управления качеством образования / Ю. Захир, С. Полянская, О. Дубинина // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 3. – С. 127 – 130.

Курганская С. М. Экспертиза годового плана работы школы / С. М. Курганская // Педагогическая диагностика. – 2007. – № 6. – С. 5 – 12.

Кучер С. Н. Основные подходы к экспертизе в образовании / С. Н. Кучер // Педдиагностика. – 2007. – № 2. – С. 50 – 57.

Пахальян В. Э. Личностно-ориентированное консультирование в образовании. Материалы к организации и проведению учебных занятий. Часть 3. Практикум / В. Э. Пахальян. – Изд-во ПЕР СЭ, 2003. – 64 с.

Педагогическая экспертиза школы. Пособие для методистов, завучей и директоров школ / авт.-сост.: В. А. Бухвалов, Я. Г. Плинер; гл. ред. В. М. Лизинский. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 160 с.

Реморенко И. Экспертиза учебных изданий / И. Реморенко // Народное образование. – 2008. – № 1. – С. 12 – 14.

Самигуллин Г. Х., Багавиев И. И. Педагогическая экспертиза методической работы / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Методист. – 2007. – № 3. – С. 31 – 33.

Соловей М. В. До питання про поняття педагогічної експертизи та її нормативно-правових основ / М. В. Соловей // Педагогічний дискурс. – 2007. – Вип. 1. – С. 132 – 135.

Тубельский А. Какие способы экспертизы известны в культуре? / А. Тубельский // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 4. – С. 7 – 27.

Федоров Ю. М. Гуманитарная экспертиза: основные понятия интратеории / Ю. М. Федоров // Гуманитарная экспертиза. Возможности и перспективы. – Новосибирск: Наука. Сибирск. отд., 1992. – С. 33 – 66.

Чеснокова Г. Аттестация школы: экспертиза образовательных программ / Г. Чеснокова // Народное образование. – 2006. – № 2. – С. 99 – 106.

Шамова Т. И., Худин А. Н., Подчалимова Г. Н. [и др.]. Экспертная деятельность в процессе аттестации школы / Т. И. Шамова, А. Н. Худин, Г. Н. Подчалимова, И. В. Ильина, С. Н. Белова: [Общая характеристика экспертной деятельности в период аттестации образовательных учреждений: правовые и организационные вопросы аттестации школ, факторы, принципы, содержание, условия, формы, методы, обеспечивающие качество ее проведения; технология деятельности экспертов]. – М.: Педагогическое общество России, 2006. – 112 с.

Ясвин В. А. Экспертиза школьной образовательной среды / В. А. Ясвин; отв. ред. к. п. н. С. А. Ушаков. – М.: «Сентябрь», 2000. – 128 с. – (Биб-ка ж. «Директор школы», вып. 2, 2000 г.).

Додаткова література:

Братченко С. Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования (психологические аспекты) / С. Л. Братченко. – М.: Смысл, 1999. – 121 с.

Татарченкова С. С. Педагогическая экспертиза как фактор совершенствования профессиональной компетентности учителя: Дисс...канд.пед. наук / С. С. Татарченкова – СПб-б., 1997. – 229 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА 3.2.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання літератури виконати таке практичне завдання:

1. Скласти технологію експертизи наукового чи навчально-методичного видання на вибір: підручника / хрестоматії / навчального посібника.

Список рекомендованої літератури до теми 3.**Основна література:**

Антонова Т. А. Проведение внутренней экспертизы качества школьной образовательной среды / Т. А. Антонова // Управление качеством образования. – 2007. – № 4. – С. 61 – 72.

Валеев Г. Х. Экспертиза научных исследований в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев // Педагогика. – 2006. – № 5. – С. 23 – 29.

Ефремов К. Психологические аспекты экспертизы образовательных программ / К. Ефремов // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 1. – С. 6 – 15.

Захир Ю., Полянская С., Дубинина О. Внешняя экспертиза деятельности школы как средство управления качеством образования / Ю. Захир, С. Полянская, О. Дубинина // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 3. – С. 127 – 130.

Курганская С. М. Экспертиза годового плана работы школы / С. М. Курганская // Педагогическая диагностика. – 2007. – № 6. – С. 5 – 12.

Кучер С. Н. Основные подходы к экспертизе в образовании / С. Н. Кучер // Педдиagnostика. – 2007. – № 2. – С. 50 – 57.

Пахальян В. Э. Личностно-ориентированное консультирование в образовании. Материалы к организации и проведению учебных занятий. Часть 3. Практикум / В. Э. Пахальян. – Изд-во ПЕР СЭ, 2003. – 64 с.

Педагогическая экспертиза школы. Пособие для методистов, завучей и директоров школ / авт.-сост.: В. А. Бухвалов, Я. Г. Плинер; гл. ред. В. М. Лизинский. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 160 с.

Реморенко И. Экспертиза учебных изданий / И. Реморенко // Народное образование. – 2008. – № 1. – С. 12 – 14.

Самигуллин Г. Х., Багавиев И. И. Педагогическая экспертиза методической работы / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Методист. – 2007. – № 3. – С. 31 – 33.

Соловей М. В. До питання про поняття педагогічної експертизи та її нормативно-правових основ / М. В. Соловей // Педагогічний дискурс. – 2007. – Вип. 1. – С. 132 – 135.

Тубельский А. Какие способы экспертизы известны в культуре? / А. Тубельский // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 4. – С. 7 – 27.

Федоров Ю. М. Гуманитарная экспертиза: основные понятия интрагеории / Ю. М. Федоров // Гуманитарная экспертиза. Возможности и перспективы. – Новосибирск: Наука. Сибирск. отд., 1992. – С. 33 – 66.

Чеснокова Г. Аттестация школы: экспертиза образовательных программ / Г. Чеснокова // Народное образование. – 2006. – № 2. – С. 99 – 106.

Шамова Т. И., Худин А. Н., Подчалимова Г. Н. [и др.]. Экспертная деятельность в процессе аттестации школы / Т. И. Шамова, А. Н. Худин, Г. Н. Подчалимова, И. В. Ильина, С. Н. Белова: [Общая характеристика экспертной деятельности в период аттестации образовательных учреждений: правовые и организационные вопросы аттестации школ, факторы, принципы, содержание, условия, формы, методы, обеспечивающие качество ее проведения; технология деятельности экспертов]. – М.: Педагогическое общество России, 2006. – 112 с.

Ясвин В. А. Экспертиза школьной образовательной среды / В. А. Ясвин; отв. ред. к. п. н. С. А. Ушаков. – М.: «Сентябрь», 2000. – 128 с. – (Биб-ка ж. «Директор школы», вып. 2, 2000 г.).

Додаткова література:

Братченко С. Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования (психологические аспекты) / С. Л. Братченко. – М.: Смысл, 1999. – 121 с.

Татарченко С. С. Педагогическая экспертиза как фактор совершенствования профессиональной компетентности учителя: Дисс....канд.пед. наук / С. С. Татарченко – СПб-б., 1997. – 229 с.

ТЕМА 4.

РОЛІ, ФУНКЦІ ТА БАЗОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ ЕКСПЕРТА У ГАЛУЗІ ОСВІТИ

ЛЕКЦІЯ 4.

Ролі експертів у галузі освіти: експерт, консультант, аналітик, менеджер тощо. Провідні функції експерта у галузі освіти.

Вимоги до експертів у галузі освіти. Базові компетенції експерта у галузі освіти. Спільне та відмінне між кваліфікаціями «експерт у галузі освіти», «менеджер з освіти», «фахівець з управління проектами», «менеджер інноваційного бізнесу».

Методи відбору експертів у галузі освіти: евристичні, статистичні, тестові, документальні та комбіновані. Процедура добору групи експертів (визначення кількості експертів, складання списку експертів, отримання згоди на участь у роботі). Принципи діяльності у творчих групах.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5.2.

Професійна компетентність експерта у галузі освіти

План

1. Формування професійної компетентності експерта у галузі освіти.
2. Характеристика теоретичних знань експерта у галузі освіти.
3. Вимоги до практичного досвіду експертної діяльності фахівця.
4. Основні фахові компетентності експерта у галузі освіти: комунікативні, аналітичні, прогностичні, проектувальні.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 5.2.

Основна література:

Атестація педагогічних працівників: нормативний і науково-методичний аспекти. – Харків: ХОНМІБО, 2004. – 104 с.

Єльнікова Г. Теорія та методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / Г. Єльнікова // Теорія та методика управління освітою, 2012. – Випуск № 8. – 12 с. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/ttmuo/2012_8/4.pdf

Касьянова О. М. Експерт в освіті: основні характеристики, методи відбору та оцінювання / О. М. Касьянова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах [Текст]: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т; [голов. ред.: Сущенко Т. І.]. – Запоріжжя: КПУ. – Вип. № 21 (73). – 2011. – 502 с.

Методика оцінювання якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://estetika.at.ua/metodika_ocenivaniya_kachestva_obrazovanija.pdf

О ведущих консультантах по вопросам развития системы образования (результаты аналитического исследования) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ou-link.ru/projects/files/o_ved_cons.pdf

Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Неперервна професійна освітаю – 2013. – № 1 – 2. – С. 6 – 11.

Соловей М. В. Підготовка магістрів до експертизи діяльності навчального закладу / М. В. Соловей // Педагогічний дискурс. – 2009. – Вип. 5. – С. 207 – 209.

Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

Чечель И. Д. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности [Электронный ресурс] / И. Д. Чечель // Сетевой научно-практический журнал «Управление образованием: теория и практика». – Институт управления образованием Российской Академии образования. – 2012 г. – № 3 (выпуск 7). – С. 82 – 85. – Режим доступа: http://iuoгао.ru/images/jurnal/12_3/chechel.pdf

Додаткова література:

Мещанинов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: теорія і методика [Текст]: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Мещанинов Олександр Павлович; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2005. – 509 с.

Положение о сертификации аттестационных экспертов в сфере образования Республики Татарстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://base.garant.ru/8151502/>

Положение о сертификации экспертов в области педагогических измерений в Томской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pandia.org/text/79/457/27656.php>

САМОСТІЙНА РОБОТА 4.2.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання наукової літератури виконати такі завдання:

1. Скласти освітньо-кваліфікаційну характеристику кваліфікації «Експерт у галузі освіти» за своєю спеціальністю та напрямом підготовки.

Список рекомендованої літератури до теми 4.

Основна література:

Атестація педагогічних працівників: нормативний і науково-методичний аспекти. – Харків: ХОНМІБО, 2004. – 104 с.

Єльнікова Г. Теорія та методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / Г. Єльнікова // Теорія та методика управління освітою, 2012. – Випуск № 8. – 12 с. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/tmuo/2012_8/4.pdf

Касьянова О. М. Експерт в освіті: основні характеристики, методи відбору та оцінювання / О. М. Касьянова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах [Текст]: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-г; [голов. ред.: Сущенко Т. І.]. – Запоріжжя: КПУ. – Вип. № 21 (73). – 2011. – 502 с.

Методика оцінювання якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://estetika.at.ua/metodika_ocenivanija_kachestva_obrazovanija.pdf

О вєдущих консультантах по вопросам развития системы образования (результаты аналитического исследования) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ou-link.ru/projects/files/o_ved_cons.pdf

Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Неперервна професійна освітаю – 2013. – № 1 – 2. – С. 6 – 11.

Соловей М. В. Підготовка магістрів до експертизи діяльності навчального закладу / М. В. Соловей // Педагогічний дискурс. – 2009. – Вип. 5. – С. 207 – 209.

Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

Чечель И. Д. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности [Электронный ресурс] / И. Д. Чечель // Сетевой научно-практический журнал «Управление образованием: теория и практика». – Институт управления образованием Российской Академии образования. – 2012 г. – № 3 (выпуск 7). – С. 82 – 85. – Режим доступа: http://iuorao.ru/images/jurnal/12_3/chechel.pdf

Додаткова література:

Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: теорія і методика [Текст]: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Мещанінов Олександр Павлович; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2005. – 509 с.

Положение о сертификации аттестационных экспертов в сфере образования Республики Татарстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://base.garant.ru/8151502/>

Положение о сертификации экспертов в области педагогических измерений в Томской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pandia.org/text/79/457/27656.php>

ТЕМА 5.

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЛЕКЦІЯ 5.

Поняття «ефективність експертизи». Визначення чинників, що впливають на ефективність експертної діяльності в освіті.

Критерії ефективності експертизи: критерії якості відбору експертів (професійна компетентність експерта, дотримання процесуальних вимог, методика експертного дослідження); комунікативні уміння та навички; критерії ефективності процесу експертизи (результативність, рівень аналітичного узагальнення, економічність: витрати часу та витрати коштів).

Інтенсивні чинники підвищення ефективності експертизи в освіті: застосування науково-обґрунтованих методів та сучасних методик проведення досліджень; застосування комп'ютерних технологій в ході проведення дослідження; налагодження чіткої та злагодженої взаємодії між суб'єктами призначення та проведення експертизи; підвищення професійної компетентності експертів. Екстенсивні чинники підвищення ефективності експертизи в освіті: збільшення часу для проведення експертних досліджень; збільшення кількості осіб, що залучаються до проведення експертного дослідження; матеріальне стимулювання експертів, які залучаються до проведення експертизи.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6.2.

Підготовка експертів з освіти за кордоном

План

1. Підготовка експертів у галузі освіти у європейських агенціях з гарантії якості освіти.
2. Професійна підготовка експертів у галузі освіти у Західній Європі.
3. Особливості професійної підготовки експертів у галузі освіти у Східній Європі.
4. Професійна підготовка експертів у галузі освіти у США.
5. Підготовка провідних консультантів з питань розвитку системи освіти у Російській Федерації.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 6.2.

Основна література:

Агестация педагогічних працівників: нормативний і науково-методичний аспекти. – Харків: ХОНМІБО, 2004. – 104 с.

Вимірювання в освіті: Підручник / За редакцією О. В. Авраменко. – Кіровоград: Лисенко В. Ф., 2011. – 360 с.

Сльникова Г. Теорія та методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / Г. Сльникова // Теорія та методика управління освітою, 2012. – Випуск № 8. – 12 с. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/tmuo/2012_8/4.pdf

Касьянова О. М. Експерт в освіті: основні характеристики, методи відбору та оцінювання / О. М. Касьянова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах [Текст]: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т; [голов. ред.: Сущенко Т. І.]. – Запоріжжя: КПУ. – Вип. № 21 (73). – 2011. – 502 с.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. – [2-е вид.]. – К.: Т-во «Знання» України, 2010. – 520 с.

Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.

Методика оцінювання якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://estetika.at.ua/metodika_ocenivaniya_kachestva_obrazovaniya.pdf

О ведущих консультантах по вопросам развития системы образования (результаты аналитического исследования) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ou-link.ru/projects/files/o_ved_cons.pdf

Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Неперервна професійна освіта – 2013. – № 1 – 2. – С. 6 – 11.

Огнев'юк В. О. На шляху до становлення нового наукового напрямку «освітологія» / В. О. Огнев'юк // Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15 груд. 2010 р. / МОН України, НАПН України, ГУОН КМДА, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін.; за ред В. О. Огнев'юка. – К.: Київ. у-т ім. Б. Грінченка, 2010. – С. 5 – 9.

Проведение исследований по выявлению актуальных направлений подготовки ведущих консультантов по вопросам образования (к Отчету по исполнению Государственного контракта № 03.р.20.11.0026 от 12.08.2011) [Электронный ресурс] // Министерство образования и науки РФ, Муждународный институт менеджмента ЛИНК. – Том № 1.3. – 223 с. – Режим доступа: <http://www.ou-link.ru/projects/files/research.doc>

Соловей М. В. До питання про поняття педагогічної експертизи та її нормативно-правових основ / М. В. Соловей // Педагогічний дискурс. – 2007. – Вип. 1. – С. 132 – 135.

Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

Чечель И. Д. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности [Электронный ресурс] / И. Д. Чечель // Сетевой научно-практический журнал «Управление образованием: теория и практика». – Институт управления образованием Российской Академии образования. – 2012 г. – № 3 (выпуск 7). – С. 82 – 85. – Режим доступа: http://iuoгао.ru/images/jurnal/12_3/chechel.pdf

Додаткова література:

Мамонова Д. А. Сутність та порядок оцінки якості та ефективності судово-бухгалтерської експертизи [Електронний ресурс] / Д. А. Мамонова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32564.doc.htm

Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: теорія і методика [Текст]: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Мещанінов Олександр Павлович; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2005. – 509 с.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА 5.2.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання наукової літератури виконати такі завдання:

1. Систематизувати основні ідеї зарубіжних науковців з підготовки експертів у галузі освіти.

2. Класифікувати напрями сучасних досліджень із заданої проблематики.

Список рекомендованої літератури до теми 5.

Основна література:

Касьянова О. М. Експерт в освіті: основні характеристики, методи відбору та оцінювання / О. М. Касьянова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах [Текст]: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т; [голов. ред.: Сущенко Т. І.]. – Запоріжжя: КПУ. – Вип. № 21 (73). – 2011. – 502 с.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. – [2-е вид.]. – К.: Т-во «Знання» України, 2010. – 520 с.

Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.

О ведущих консультантах по вопросам развития системы образования (результаты аналитического исследования) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ou-link.ru/projects/files/o_ved_cons.pdf

Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Неперервна професійна освіта – 2013. – № 1 – 2. – С. 6 – 11.

Огнев'юк В. О. На шляху до становлення нового наукового напрямку «освітнологія» / В. О. Огнев'юк // Освітнологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15 груд. 2010 р. / МОН України, НАПН України, ГУОН КМДА, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін.; за ред В. О. Огнев'юка. – К.: Київ. у-т ім. Б. Грінченка, 2010. – С. 5 – 9.

Проведение исследований по выявлению актуальных направлений подготовки ведущих консультантов по вопросам образования (к Отчету по исполнению Государственного контракта № 03.р.20.11.0026 от 12.08.2011) [Электронный ресурс] // Министерство образования и науки РФ, Муждународный институт менеджмента ЛИНК. – Том № 1.3. – 223 с. – Режим доступа: <http://www.ou-link.ru/projects/files/research.doc>

Чечель И. Д. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности [Электронный ресурс] / И. Д. Чечель // Сетевой научно-практический журнал «Управление образованием: теория и практика». – Институт управления образованием Российской Академии образования. – 2012 г. – № 3 (выпуск 7). – С. 82 – 85. – Режим доступа: http://iuorao.ru/images/jurnal/12_3/chechel.pdf

Атестация педагогических работников: нормативный і науково-методичний аспекти. – Харків: ХОНМІБО, 2004. – 104 с.

Вимірювання в освіті: Підручник / За редакцією О. В. Авраменко. – Кіровоград: Лисенко В. Ф., 2011. – 360 с.

Сльникова Г. Теорія та методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / Г. Сльникова // Теорія та методика управління освітою, 2012. – Випуск № 8. – 12 с. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/tmuo/2012_8/4.pdf

Методика оцінювання якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://estetika.at.ua/metodika_ocenivaniya_kachestva_obrazovanija.pdf

Соловей М. В. До питання про поняття педагогічної експертизи та її нормативно-правових основ / М. В. Соловей // Педагогічний дискурс. – 2007. – Вип. 1. – С. 132 – 135.

Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

Додаткова література:

Мамонова Д. А. Сутність та порядок оцінки якості та ефективності судово-бухгалтерської експертизи [Електронний ресурс] / Д. А. Мамонова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32564.doc.htm

Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: теорія і методика [Текст]: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Мещанінов Олександр Павлович; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2005. – 509 с.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ 2.

1. Освіта як об'єкт експертизи.
2. Експертиза та консультування в освіті як вид професійної діяльності.
3. Процес консультування.
4. Етапи консультування.
5. Особистісно орієнтоване консультування в освіті.
6. Психологічне консультування в освіті.
7. Управлінське консультування.
8. Консультування керівників освітніх установ.
9. Сутність консультативної діяльності.
10. Системний характер експертної діяльності в освіті.
11. Творчий характер експертної діяльності.
12. Експерт у галузі освіти як фахівець.
13. Ролі експертів у галузі освіти.
14. Провідні функції експерта у галузі освіти.
15. Базові компетенції експерта у галузі освіти.
16. Вимоги до експертів у галузі освіти.
17. Спільне та відмінне між кваліфікаціями «експерт у галузі освіти», «менеджер з освіти», «фахівець з управління проектами», «менеджер інноваційного бізнесу».

18. Методи та процедури відбору експертів у галузі освіти.
19. Структура змісту підготовки фахівців у галузі освіти до експертної діяльності.
20. Зміст теоретичного компоненту підготовки до експертної діяльності.
21. Організаційно-методична підготовка експерта у галузі освіти.
22. Поняття «ефективність експертизи».
23. Критерії ефективності експертизи.
24. Інтенсивні чинники підвищення ефективності експертизи в освіті.
25. Екстенсивні чинники підвищення ефективності експертизи в освіті.
26. Професійна підготовка експертів та консультантів з освіти за кордоном
27. Підготовка експертів у галузі освіти у європейських агенціях з гарантії якості освіти.
28. Професійна підготовка експертів у галузі освіти у Західній Європі.
29. Особливості професійної підготовки експертів у галузі освіти у Східній Європі.
30. Професійна підготовка експертів у галузі освіти у США.
31. Підготовка провідних консультантів з питань розвитку системи освіти у Російській Федерації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 2.

Основна література:

Антонова Т. А. Проведение внутренней экспертизы качества школьной образовательной среды / Т. А. Антонова // Управление качеством образования. – 2007. – № 4. – С. 61 – 72.

Атестация педагогических работников: нормативний та науково-методичний аспекти. – Харків: ХОНМІБО, 2004. – 104 с.

Валеев Г. Х. Экспертиза научных исследований в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев // Педагогика. – 2006. – № 5. – С. 23 – 29.

Вимірювання в освіті: Підручник / За редакцією О. В. Авраменко. – Кіровоград: Лисенко В. Ф., 2011. – 360 с.

Ефремов К. Психологические аспекты экспертизы образовательных программ / К. Ефремов // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 1. – С. 6 – 15.

Ельникова Г. Теорія та методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / Г. Ельникова // Теорія та методика управління освітою, 2012. – Випуск № 8. – 12 с. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/ttmuo/2012_8/4.pdf

Захир Ю., Полянская С., Дубинина О. Внешняя экспертиза деятельности школы как средство управления качеством образования / Ю. Захир, С. Полянская, О. Дубинина // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 3. – С. 127 – 130.

Касьянова О. М. Эксперт в освіті: основні характеристики, методи відбору та оцінювання / О. М. Касьянова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах [Текст]: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т; [голов. ред.: Сущенко Т. І.]. – Запоріжжя: КПУ. – Вип. № 21 (73). – 2011. – 502 с.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. – [2-е вид.]. – К.: Т-во «Знання» України, 2010. – 520 с.

Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.

Курганская С. М. Экспертиза годового плана работы школы / С. М. Курганская // Педагогическая диагностика. – 2007. – № 6. – С. 5 – 12.

Кучер С. Идеальный эксперт в образовании / С. Кучер // Народное образование. – 2008. – № 5. – С. 102 – 107.

Кучер С. Н. Основные подходы к экспертизе в образовании / С. Н. Кучер // Педдиagnostика. – 2007. – № 2. – С. 50 – 57.

Лобок А. Профессиональная педагогическая экспертиза: как преодолеть миражи? / А. М. Лобок. – М.: Чистые пруды, 2008. – 32 с. – (Библиотечка «Первого сентября», серия «Воспитание. Образование. Педагогика»; вып. 13).

Новикова Т. Экспертиза инноваций в образовании. Подготовка экспертов гражданских институтов / Т. Новикова // Народное образование. – 2006. – № 4. – С. 104 – 109.

Новикова Т. Г. Типология экспертизы в образовании / Т. Г. Новикова // Журнал «Муниципальное образование: инновации и эксперимент» № 5, 2009. – С. 37 – 42.

Методика оцінювання якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://estetika.at.ua/metodika_ocenivaniya_kachestva_obrazovanija.pdf

О ведущих консультантах по вопросам развития системы образования (результаты аналитического исследования) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ou-link.ru/projects/files/o_yed_cons.pdf

Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Неперервна професійна освітаю – 2013. – № 1 – 2. – С. 6 – 11.

Огнев'юк В. О. На шляху до становлення нового наукового напрямку «освітологія» / В. О. Огнев'юк // Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15 груд. 2010 р. / МОН України, НАПН України, ГУОН КМДА, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін.; за ред. В. О. Огнев'юка. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – С. 5 – 9.

Пахальян В. Э. Личностно-ориентированное консультирование в образовании. Материалы к организации и проведению учебных занятий. Часть 3. Практикум / В. Э. Пахальян. – Изд-во ПЕР СЭ, 2003. – 64 с.

Педагогическая экспертиза школы. Пособие для методистов, завучей и директоров школ / авт.-сост.: В. А. Бухвалов, Я. Г. Плинер; гл. ред. В. М. Лизинский. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 160 с.

Проведение исследований по выявлению актуальных направлений подготовки ведущих консультантов по вопросам образования (к Отчету по исполнению Государственного контракта № 03.р.20.11.0026 от 12.08.2011) [Электронный ресурс] // Министерство образования и науки РФ, Муждународный институт менеджмента ЛИНК. – Том № 1.3. – 223 с. – Режим доступа: <http://www.ou-link.ru/projects/files/research.doc>

Прусак А. И. Актуальное требование к экспертам в сфере образования: мудрость / А. И. Прусак // Школьные технологии. – 2006. – № 5. – С. 161 – 165.

Реморенко И. Экспертиза учебных изданий / И. Реморенко // Народное образование. – 2008. – № 1. – С. 12 – 14.

Самигуллин Г. Х., Багавиев И. И. Педагогическая экспертиза методической работы / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Методист. – 2007. – № 3. – С. 31 – 33.

Самигуллина Г., Багавиев И. Экспертиза работы учителя: что должен и чего не должен делать эксперт / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Директор школы. – 2007. – № 8. – С. 47 – 52.

Соловей М. В. До питання про поняття педагогічної експертизи та її нормативно-правових основ / М. В. Соловей // Педагогічний дискурс. – 2007. – Вип. 1. – С. 132 – 135.

Тубельский А. Какие способы экспертизы известны в культуре? / А. Тубельский // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 4. – С. 7 – 27.

Федоров Ю. М. Гуманитарная экспертиза: основные понятия интратеории / Ю. М. Федоров // Гуманитарная экспертиза. Возможности и перспективы. – Новосибирск: Наука. Сибирск. отд., 1992. – С. 33 – 66.

Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

Чеснокова Г. Аттестация школы: экспертиза образовательных программ / Г. Чеснокова // Народное образование. – 2006. – № 2. – С. 99 – 106.

Чечель И. Д. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности [Электронный ресурс] / И. Д. Чечель // Сетевой научно-практический журнал «Управление образованием: теория и практика». – Институт управления образованием Российской Академии образования. – 2012 г. – № 3 (выпуск 7). – С. 82 – 85. – Режим доступа: http://iuorao.ru/images/jurnal/12_3/chechel.pdf

Шамова Т. И., Худин А. Н., Подчалимова Г. Н. [и др.]. Экспертная деятельность в процессе аттестации школы / Т. И. Шамова, А. Н. Худин, Г. Н. Подчалимова, И. В. Ильина, С. Н. Белова: [Общая характеристика экспертной деятельности в период аттестации образовательных учреждений: правовые и организационные вопросы аттестации школ, факторы, принципы, содержание, условия, формы, методы, обеспечивающие качество ее проведения; технология деятельности экспертов]. – М.: Педагогическое общество России, 2006. – 112 с.

Ясвин В. А. Экспертиза школьной образовательной среды / В. А. Ясвин; отв. ред. к. п. н. С. А. Ушаков. – М.: «Сентябрь», 2000. – 128 с. – (Биб-ка ж. «Директор школы», вып. 2, 2000 г.).

Додаткова література:

Боровиков В. П. Statistica: искусство анализа данных на компьютере. Для профессионалов / В. П. Боровников. – Питер, Санкт-Петербург, 2001. – 656 с.

Братченко С. Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования (психологические аспекты) / С. Л. Братченко. – М.: Смысл, 1999. – 121 с.

Мамонова Д. А. Сутність та порядок оцінки якості та ефективності судово-бухгалтерської експертизи [Електронний ресурс] / Д. А. Мамонова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32564.doc.htm

Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: теорія і методика [Текст]: Дис... д-ра пед. наук. 13.00.04 / Мещанінов Олександр Павлович; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2005. – 509 с.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

Положение о сертификации аттестационных экспертов в сфере образования Республики Татарстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://base.garant.ru/8151502/>

Положение о сертификации экспертов в области педагогических измерений в Томской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pandia.org/text/79/457/27656.php>

Татарченкова С. С. Педагогическая экспертиза как фактор совершенствования профессиональной компетентности учителя: Дисс....канд.пед. наук / С. С. Татарченкова – СПб., 1997. – 229 с.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Сутність і зміст експертної діяльності в освіті»

Разом: 108 год., лекції – 10 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., самостійна робота – 42 год., модульний контроль – 4 год., екзамен.

Семестр		Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Тиждень		Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Модулі		Експертна діяльність в освіті		Діяльність експерта у галузі освіти	
Назва модуля		Експертна діяльність в освіті		Діяльність експерта у галузі освіти	
К-ть балів за модуль		100 балів		86 балів	
Лекції	1	2	3	4	5
Дати					
Теми лекцій	Експертна діяльність в освіті: цілі, завдання, зміст, об'єкти і суб'єкти. Етичні аспекти експертизи	Організаційні форми і методи експертної діяльності в освіті	Експертиза і консультування у структурі професійної діяльності фахівця у галузі освіти	Ролі, функції та базові компетенції експерта у галузі освіти	Критерії ефективності експертної діяльності
Відвід. лекц.	16.	16.	16.	16.	16.
Теми семінарських занять	Експертна діяльність в освіті	Організація експертизи у галузі освіти	Зміст підготовки до експертної діяльності	Професійна компетентність експерта у галузі освіти	Підготовка експертів з освіти за кордоном
Відвід. семін.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.
Робота на семінарах	10 б.	10 б.	10 б.	10 б.	10 б.
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
ІНДЗ	Кодекс професійної етики експерта у галузі освіти				
Оцінювання ІНДЗ	30 б.				
Опрацювання фахових видань та першоджерел				10 б.	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)
Підсумковий контроль		Екзамен (40 балів)			

**Розрахунок рейтингових балів за видами поточного
і підсумкового контролю з дисципліни «Сутність
і зміст експертної діяльності в освіті»**

№	Вид діяльності (визначаються по кожній дисципліні)	Максимальна кількість балів за один вид роботи	Всього
1	Відвідування лекцій	1	5
2	Відвідування практичних (семінарських занять)	1	6
3	Виконання завдання для самостійної роботи	5	25
4	Робота на практичному (семінарському) занятті у тому числі: – доповідь – виступ – повідомлення – участь у дискусії	Всього 10, у тому числі за видами	60
5	ІНДЗ (індивідуальне навчально-дослідницьке завдання)	30	30
6	Опрацювання фахових видань (у тому числі першоджерел)	10	10
7	Написання реферату	15	-
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	50
9	Виконання тестового контролю, експрес-контролю	10	-
10	Лабораторна робота у тому числі: – допуск – виконання – захист	Всього 10, у тому числі за видами	-
11	Творча робота (у тому числі есе)	20	-
	Загальна кількість балів:		186
Коефіцієнт перерахунку 186 : 60 = 3,1			
Підсумковий рейтинговий бал			60
Екзамен			40
Разом:			100

V. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Експертна діяльність в освіті			
Експертна діяльність в освіті: цілі, завдання, зміст, об'єкти і суб'єкти. Етичні аспекти експертизи (6 год.)	Семінарські заняття Звіт про виконання	5	I-II
Організаційні форми і методи експертної діяльності в освіті (6 год.)	Семінарське заняття Звіт про виконання Модульний контроль	5	II-III
Змістовий модуль 2. Діяльність експерта у галузі освіти			
Експертиза і консультування у структурі професійної діяльності фахівця у галузі освіти (10 год.)	Семінарське заняття Звіт про виконання	5	III-IV
Ролі, функції та базові компетенції експерта у галузі освіти (10 год.)	Семінарські заняття Звіт про виконання	5	IV-V
Критерії ефективності експертної діяльності (10 год.)	Семінарське заняття Звіт про виконання Модульний контроль	5	V-VI
Разом: 42 год.	Разом: 25 балів		

VI. КОНТРОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Відповідність змісту меті і завданням роботи	6 балів
2.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку цього питання	12 балів
3.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	3 бали
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3 бали
Разом:		30 балів

VII. ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

1. Поняття «експертна діяльність в освіті».
2. Особливості експертної діяльності.
3. Основні засади експертної діяльності.
4. Сутність та зміст експертної діяльності у галузі освіти.
5. Цілі експертної діяльності в освіті.
6. Головні завдання експертної діяльності в освіті, їх типи.
7. Завдання експерта у галузі освіти відповідно до напрямку діяльності.
8. Об'єкти і суб'єкти експертної діяльності в освіті.
9. Методологія експертної діяльності.
10. Мета і предмет експертної діяльності у галузі освіти.
11. Труднощі й суперечності в експертній діяльності.
12. Основні напрями експертної діяльності в освіті.
13. Етика професійної діяльності експерта у галузі освіти.
14. Етичні принципи експерта у галузі освіти.

15. Етичні правила здійснення експертної діяльності.
16. Професійно-значущі та особистісні якості експерта.
17. Етичні проблеми експертної практики в освіті.
18. Кодекс професійної етики експерта у галузі освіти.
19. Організаційні форми експертизи в освіті.
20. Експертні оцінки. Методи експертних оцінок.
21. Групи та види експертних методів.
22. Необхідні умови ефективного застосування методів експертної оцінки.
23. Індивідуальні експертні методи. Отримання інформації при застосуванні експертних оцінок. Метод інтерв'ю. Метод анкетування (аналітичного експертного оцінювання).
24. Методи колективних експертних оцінок. Метод колективної генерації ідей (конференція ідей). Метод «Дельфі». Метод комісії (проведення виробничих нарад, конференцій, семінарів, дискусій за «круглим столом»). Метод відстороненого оцінювання. Метод проєктів. Навчальний тренінг. Метод дискусії. Ігровий метод. Метод «мозкової атаки». Проблемне навчання. Кейс-метод.
25. Відбір організаційних форм та методів експертної діяльності.
26. Підготовка інструментарію для проведення експертизи.
27. Технологія проведення експертизи.
28. Статистичний аналіз результатів.
29. Підготовка звіту за результатами експертного оцінювання.
30. Зміст поняття «експертиза».
31. Поняття «експертиза в освіті».
32. Предмет експертизи.
33. Види експертизи.
34. Функції експертизи.
35. Принципи експертизи.
36. Типологія експертис.
37. Експертиза освітніх інновацій.
38. Загальна характеристика експертної діяльності.
39. Значення експертизи для освіти.
40. Освіта як об'єкт експертизи.
41. Експертиза та консультування в освіті як вид професійної діяльності.

42. Процес консультування.
43. Етапи консультування.
44. Особистісно орієнтоване консультування в освіті.
45. Психологічне консультування в освіті.
46. Управлінське консультування.
47. Консультування керівників освітніх установ.
48. Сутність консультативної діяльності.
49. Системний характер експертної діяльності в освіті.
50. Творчий характер експертної діяльності.
51. Експерт у галузі освіти як фахівець.
52. Ролі експертів у галузі освіти.
53. Провідні функції експерта у галузі освіти.
54. Базові компетенції експерта у галузі освіти.
55. Вимоги до експертів у галузі освіти.
56. Спільне та відмінне між кваліфікаціями «експерт у галузі освіти», «менеджер з освіти», «фахівець з управління проектами», «менеджер інноваційного бізнесу».
57. Методи та процедури відбору експертів у галузі освіти.
58. Структура змісту підготовки фахівців у галузі освіти до експертної діяльності.
59. Зміст теоретичного компоненту підготовки до експертної діяльності.
60. Організаційно-методична підготовка експерта у галузі освіти.
61. Поняття «ефективність експертизи».
62. Критерії ефективності експертизи.
63. Інтенсивні чинники підвищення ефективності експертизи в освіті.
64. Екстенсивні чинники підвищення ефективності експертизи в освіті.
65. Професійна підготовка експертів та консультантів з освіти за кордоном
66. Підготовка експертів у галузі освіти у європейських агенціях з гарантії якості освіти.
67. Професійна підготовка експертів у галузі освіти у Західній Європі.
68. Особливості професійної підготовки експертів у галузі освіти у Східній Європі.

69. Професійна підготовка експертів у галузі освіти у США.

70. Підготовка провідних консультантів з питань розвитку системи освіти у Російській Федерації.

VIII. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО МАКРОМОДУЛЮ І

Основна література:

Антонова Т. А. Проведение внутренней экспертизы качества школьной образовательной среды / Т. А. Антонова // Управление качеством образования. – 2007. – № 4. – С. 61 – 72.

Агестация педагогічних працівників: нормативний та науково-методичний аспекти. – Харків: ХОНМІБО, 2004. – 104 с.

Бешелев С. Д., Гурвич Ф. Г. Математико-статистические методы экспертных оценок / С. Д. Бешелев, Ф. Г. Гурвич. – М.: Статистика, 1980. – 263 с.

Боровиков В. П. Statistica: искусство анализа данных на компьютере. Для профессионалов / В. П. Боровников. – Питер, Санкт-Петербург, 2001. – 656 с.

Валеев Г. Х. Экспертиза научных исследований в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев // Педагогика. – 2006. – № 5. – С. 23 – 29.

Вимірювання в освіті: Підручник / За редакцією О. В. Авраменко. – Кіровоград: Лисенко В. Ф., 2011. – 360 с.

Волот О. І. Експертні методи оцінок та їх використання в управлінні економічними об'єктами [Електронний ресурс] / О. І. Волот. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/10_109835.doc.htm

Гнатієнко Г. М., Снитюк В. Є. Експертні технології прийняття рішень / Г. М. Гнатієнко, В. Є. Снитюк. – К.: Маклаут, 2008. – 444 с.

Ефремов К. Психологические аспекты экспертизы образовательных программ / К. Ефремов // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 1. – С. 6 – 15.

Сльникова Г. Теорія та методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / Г. Сльникова // Теорія та методика управління освітою, 2012. – Випуск № 8. – 12 с. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/ttmuo/2012_8/4.pdf

Захир Ю., Полянская С., Дубинина О. Внешняя экспертиза деятельности школы как средство управления качеством образования / Ю. Захир, С. Полянская, О. Дубинина // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 3. – С. 127 – 130.

Иванов Д. А. Экспертиза в образовании: учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Д. А. Иванов. – М.: Академия, 2008. – 329 с.

Касьянова О. М. Експерт в освіті: основні характеристики, методи відбору та оцінювання / О. М. Касьянова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах [Текст] : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т ; [Голов. ред. : Сущенко Т. І.]. – Запоріжжя : КПУ. – Вип. № 21 (73). – 2011. – 502 с.

Колтунович Т. А. Етичний кодекс психолога: Навчальний посібник / Т. А. Колтунович. – Чернівці: ЧНУ, 2007. – 232 с.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. – [2-е вид.]. – К.: Т-во «Знання» України, 2010. – 520 с.

Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.

Курганская С. М. Экспертиза годового плана работы школы / С. М. Курганская // Педагогическая диагностика. – 2007. – № 6. – С. 5 – 12.

Кучер С. Идеальный эксперт в образовании / С. Кучер // Народное образование. – 2008. – № 5. – С. 102 – 107.

Кучер С. Н. Основные подходы к экспертизе в образовании / С. Н. Кучер // Педдиагностика. – 2007. – № 2. – С. 50 – 57.

Лобок А. Профессиональная педагогическая экспертиза: как преодолеть миражи? / А. М. Лобок. – М.: Чистые пруды, 2008. – 32 с. – (Библиотечка «Первого сентября», серия «Воспитание. Образование. Педагогика»; вып. 13).

Новикова Т. Экспертиза инноваций в образовании. Подготовка экспертов гражданских институтов / Т. Новикова // Народное образование. – 2006. – № 4. – С. 104 – 109.

Новикова Т. Г. Типология экспертизы в образовании / Т. Г. Новикова // Журнал «Муниципальное образование: инновации и эксперимент». – № 5, 2009. – С. 37 – 42.

Методика оцінювання якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://estetika.at.ua/metodika_ocenivanija_kachestva_obrazovanija.pdf

Мойсеюк Н. Э. Педагогика. / Н. Э. Мойсеюк // Навч. пос., 3-е изд., 2001. – 608 с.

О ведущих консультантах по вопросам развития системы образования (результаты аналитического исследования) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ou-link.ru/projects/files/o_ved_cons.pdf

Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Неперервна професійна освітаю – 2013. – № 1-2. – С. 6 – 11.

Огнев'юк В. О. На шляху до становлення нового наукового напрямку «освітологія» / В. О. Огнев'юк // Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15 груд. 2010 р. / МОН України, НАПН України, ГУОН КМДА, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін.; за ред В. О. Огнев'юка. – К.: Київ. у-т ім. Б. Грінченка, 2010. – С. 5 – 9.

Пахальян В. Э. Личностно-ориентированное консультирование в образовании. Материалы к организации и проведению учебных занятий. Часть 3. Практикум / В. Э. Пахальян. – Изд-во ПЕР СЭ, 2003. – 64 с.

Педагогическая экспертиза школы. Пособие для методистов, завучей и директоров школ / авт.-сост.: В. А. Бухвалов, Я. Г. Плинер; гл. ред. В. М. Лизинский. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 160 с.

Проведение исследований по выявлению актуальных направлений подготовки ведущих консультантов по вопросам образования (к Отчету по исполнению Государственного контракта № 03.р.20.11.0026 от 12.08.2011) [Электронный ресурс] // Министерство образования и науки РФ, Муждународный институт менеджмента ЛИНК. – Том № 1.3. – 223 с. – Режим доступа: <http://www.ou-link.ru/projects/files/research.doc>

Прусак А. И. Актуальное требование к экспертам в сфере образования: мудрость / А. И. Прусак // Школьные технологии. – 2006. – № 5. – С. 161 – 165.

Реморенко И. Экспертиза учебных изданий / И. Реморенко // Народное образование. – 2008. – № 1. – С. 12 – 14.

Самигуллин Г. Х., Багавиев И. И. Педагогическая экспертиза методической работы / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Методист. – 2007. – № 3. – С. 31 – 33.

Самигуллина Г., Багавиев И. Экспертиза работы учителя: что должен и чего не должен делать эксперт / Г. Х. Самигуллин, И. И. Багавиев // Директор школы. – 2007. – № 8. – С. 47 – 52.

Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основы научных исследований. Навч. пос. / В. К. Сидоренко, П. В. Дмитренко. – К.: РННЦ «ДНІТ», 2000. – 259 с.

Симаева И. Н. Этические аспекты экспертной деятельности в образовании [Электронный ресурс] / И. Н. Симаева // Внедрение европейских стандартов и рекомендаций в системы гарантии качества образования / сборник материалов шестой Всероссийской научно-практической конференции Гильдии экспертов в сфере профессионального образования. – Москва, 2011. – Режим доступа: http://expert-nica.ru/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=203

Сисоева С. О. Интерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С. О. Сисоева // НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

Сисоева С. О. Основы педагогической творчости / С. О. Сисоева. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

Сисоева С. О. Педагогичний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти / С. О. Сисоева, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк, ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.

Сисоева С. О. Педагогічні технології професійної підготовки фахівців: навчальний тренінг / С. О. Сисоева, Л. І. Бондарева. – К.: Університет «Україна». – 2007. – 185 с.

Соловей М. В. Підготовка магістрів до експертизи діяльності навчального закладу / М. В. Соловей // Педагогічний дискурс. – 2009. – Вип. 5. – С. 207 – 209.

Спільник І., Спільник П. Етичні засади діяльності у консультативній сфері [Електронний ресурс] / І. Спільник, П. Спільник. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2011_8_2/pdf/spilnyk.pdf

Стась Н. Ф. Комплексный подход к экспертной оценке тестовых измерителей / Н. Ф. Стась // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2008. – № 5. – С. 25 – 30.

Тубельский А. Какие способы экспертизы известны в культуре? / А. Тубельский // Педагогическая диагностика. – 2008. – № 4. – С. 7 – 27.

Федоров Ю. М. Гуманитарная экспертиза: основные понятия интрагеории / Ю. М. Федоров // Гуманитарная экспертиза. Возможности и перспективы. – Новосибирск: Наука. Сибирск. отд., 1992. – С. 33 – 66.

Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. / М. М. Фіцула // Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

Чеснокова Г. Аттестация школы: экспертиза образовательных программ / Г. Чеснокова // Народное образование. – 2006. – № 2. – С. 99 – 106.

Чечель И. Д. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности [Электронный ресурс] / И. Д. Чечель // Сетевой научно-практический журнал «Управление образованием: теория и практика». – Институт управления образованием Российской Академии образования. – 2012 г. – № 3 (выпуск 7). – С. 82 – 85. – Режим доступа: http://uoarao.ru/images/jurnal/12_3/chechel.pdf

Шамова Т. И., Худин А. Н., Подчалимова Г. Н. [и др.]. Экспертная деятельность в процессе аттестации школы / Т. И. Шамова, А. Н. Худин, Г. Н. Подчалимова, И. В. Ильина, С. Н. Белова: [Общая характеристика экспертной деятельности в период аттестации образовательных учреждений: правовые и организационные вопросы аттестации школ, факторы, принципы, содержание, условия, формы, методы, обеспечивающие качество ее проведения; технология деятельности экспертов]. – М.: Педагогическое общество России, 2006. – 112 с.

Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – К.: Знання-прес, 2002. – 295 с.

Ясвин В. А. Экспертиза школьной образовательной среды / В. А. Ясвин; отв. ред. к. п. н. С. А. Ушаков. – М.: «Сентябрь», 2000. – 128 с. – (Биб-ка ж. «Директор школы», вып. 2, 2000 г.).

Додаткова література:

Аналитичні методи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marketing-helping.com/konspekti-lekcij/21-konspekt-lekcij-qosnovi-marketingu/430-analitchn-metodi.html>

Боровиков В. П. Statistica: искусство анализа данных на компьютере. Для профессионалов / В. П. Боровиков. – Питер, Санкт-Петербург, 2001. – 656 с.

Братченко С. Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования (психологические аспекты) / С. Л. Братченко. – М.: Смысл, 1999. – 121 с.

Етичні аспекти консультативної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita-plaza.in.ua/publ/etichni_aspekti_konsultativnoji_dijalnosti/279-1-0-27223

Інноваційні педагогічні технології навчання професії: Монографія / [Нікуліна А. С., Максименко Ю. Б., Матвєєв Г. П., Засланська С. А. та ін.]; за ред. Нікуліної А. С. – Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2005. – 385 с.

Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. Технологія і техніка шкільного уроку: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / А. І. Кузьмінський, С. В. Омеляненко. – К., 2010. – 335 с.

Лозниця В. С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: навч. посіб. / В. С. Лозниця. – К.: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2001. – 512 с.

Мамонова Д. А. Сутність та порядок оцінки якості та ефективності судово-бухгалтерської експертизи [Електронний ресурс] / Д. А. Мамонова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32564.doc.htm

Метод експертних оцінок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/5372/46/>

Методи експертних оцінок для розв'язання задач прийняття рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/313/11.pdf>

Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: теорія і методика [Текст]: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Мещанінов Олександр Павлович; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2005. – 509 с.

Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / [Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров]; под ред. Е. С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 272 с.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

Панюкова С. В. Информационные и коммуникационные технологии в личносно ориентированном обучении / С. В. Панюкова. – М.: Изд-во ИОСО РАО, 1998. – 225 с.

Положение о сертификации аттестационных экспертов в сфере образования Республики Татарстан [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://base.garant.ru/8151502/>

Положение о сертификации экспертов в области педагогических измерений в Томской области [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pandia.org/text/79/457/27656.php>

Татарченкова С. С. Педагогическая экспертиза как фактор совершенствования профессиональной компетентности учителя: Дисс....канд.пед. наук / С. С. Татарченкова. – СПб., 1997. – 229 с.